

جرایم سازمان یافته زمینه ساز تهدید امنیت اقتصادی و اجتماعی

غلامحسین بیابانی^۱

چکیده

یکی از جرایمی که عمده کشورها با آن درگیر هستند جرایم سازمان یافته می باشد به طوری که هیچ کشوری از تهدید و آسیب آن در امان نیست. جرم سازمان یافته ممکن است با رشد اقتصادی کشورها مرتبط باشد، زیرا می تواند به آهستگی در حال حرکت و سایش بر روی سایر ابعاد اقتصادی باشد. اما هر جرمی می تواند سازمان یافته باشد. از سرقت خرد گرفته تا موضوعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... تا جایی که روز به روز بر تهدید آن افزوده می شود یا گاهی مواقع اثرات اجتماعی یک جرم به گونه ای فضای عمومی کشور را اشباع می کند. که به گونه ایی جرایم امنیتی در برابر آن به چشم نمی آیند. بنابراین آنها دولت ها را تحت فشار قرار می دهند و به چالش می کشند و همیشه به عنوان یک تهدیدی غیر نظامی برای امنیت ملی و اقتصادی و اجتماعی به شمار می رود. جرایم سازمان یافته همانند بازی دومینو عمل می کند یعنی ابتدا در یک موضوع خلاصه می شود و سپس یکی یکی محورهای دیگر را در می نوردد. همچنانکه جوامع در حوزه اقتصاد از هم تاسی می پذیرند جرایم سازمان یافته هم آرام آرام به دیگر جوامع سرایت می کند. لذا در این مقاله نگارنده به دنبال تشریح مفاهیم جرایم سازمان یافته، اهداف سازمان های مجرمانه، روشی های نفوذ مجرمان این حوزه، نظریات جرم شناسانه و در نهایت خطر جرایم سازمان یافته و ابعاد آن مد نظر این مقاله می باشد.

واژگان کلیدی: جرایم سازمان یافته، تهدید، امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی

Organized Crimes, Stage Setting Factor in Threatening Economic and Social Security

Gholam Husein Biabani¹

Abstract

One of the crimes with which many countries are concerned is organized crimes, in a way that no countries are safe against them. The organized crimes may be related to the economic growth of countries, because they can gradually move and erode other economic dimensions. But every crime can be organized ranging from petty theft to economic, social, cultural issues and the like, to the point that its threat is escalating every day or sometimes the social effects of a crime somehow saturates the atmosphere of a country in a way that security crimes do not seem important. Therefore; they impress governments and challenge them and are always considered as a non-military threat to the national, economic and social security. The organized crimes act as a Domino game, meaning that they summarize in an issue first and then they sweep other axes one by one. As societies are affected by one another in the economic domain, the organized crimes are gradually transferred to other societies. Therefore; in this article, the writer is seeking to describe organized crimes, aims of criminal organizations, criminal infiltration methods into this domain, criminological views and finally, the danger of the organized crimes and their dimensions are dealt with in the article.

Key Words: organized crimes, threat, economic security, social security

1. Associate Professor- Crime detection- Amin Police biabanigh@yahoo.com

مقدمه و بیان مسئله

در هیچ قرنی کشورها به اندازه قرن حاضر از جرم سازمان یافته متضرر نشده‌اند این موضوع آنقدر دارای اهمیت بوده که سازمان ملل قرن ۲۱ را قرن جرایم سازمان یافته نامید و عملاً از سال ۲۰۰۳ به بعد عمده کشورها در سند راهبردی خود این جرم را به عنوان تهدید مهم شناسایی و معرفی کردند. بر این اساس در اکثر تفاهم نامه‌های دو جانبه و چند جانبه جرایم سازمان یافته مورد تاکید همگان قرار گرفته است. چرا که جرایم سازمان یافته تهدیدات جدی و طولانی مدت روی مؤسسات، جامعه، اقتصاد، فرهنگ و کیفیت زندگی شخصی مردم ایجاد می‌کند.

به طور کلی جرایم سازمان یافته^۱ پدیده‌ای چند بعدی است و طیف خطرناک بودن آن گسترده است. اثرات جرایم سازمان یافته در اقتصاد و امنیت مشهود است. بر این اساس جرایم سازمان یافته به عنوان تهدیدی برای توسعه و متعاقب آن برای افراد مسئول در همکاری‌ها برای توسعه، قلمداد می‌شود. با توجه به انواع مختلف جرم‌های ارتكابی در قلمرو جرم سازمان یافته می‌باشد یکی از مهم‌ترین اهداف ارتكاب جرم سازمان یافته، کسب منافع مالی و اقتصادی است و اقدامات جهانی که اندیشیده شده عمدتاً برای خنثی سازی این هدف بوده است. یکی دیگر از اهدافی که بعضی از نویسندگان به آن تصریح کرده‌اند و در بعضی از اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای نیز مورد اشاره قرار گرفته است، کسب قدرت اعم از قدرت اقتصادی و سیاسی است. در این معنا، سازمان مجرمانه نه تنها برای مصون نگه داشتن اعضای سازمان از تعصب و مجازات دست به ارباب و تطمیع و فساد می‌زند بلکه با نفوذی که در جامعه به سبب قدرت اقتصادی خود به دست آورده، می‌تواند به طور نامحسوس در انتخابات دخالت کرده و آرای مردم را به سوی انتخاب افراد مورد نظر خودش سوق

۱. جرایم سازمان یافته معمولاً با ویژگی‌های زیر توصیف می‌شود: مداومت، ساختار و استفاده از منابع مجرمانه به منظور بهره‌برداری مالی یا منافع دیگر. پیمان نامه سازمان ملل متحد علیه جرایم سازمان یافته فراملی (پیمان پارامو) که در سال ۲۰۰۰ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تصویب رسید، گروه‌های مجرمانه سازمان یافته را ساختاری متشکل از حداقل سه نفر تعریف می‌کند که در دوره‌ی زمانی خاصی وجود دارند و با همکاری یکدیگر دست به اعمال مجرمانه خطرناک و یا هر جرمی که در پیمان پارامو به آن اشاره کرده است، می‌زنند تا به طور مستقیم یا غیرمستقیم به منافع مالی یا اهداف خاص دیگر برسند. استفاده از این تعریف گاهی مشکل ایجاد می‌کند. دلیل این امر استفاده از کلمه «جرم خطرناک و جدی» و تعریف آن به هدایت تشکیلات جرم‌هایی که مجازات ارتكاب آنها حداقل چهار سال است. در بعضی از کشورهایی که این معاهده را امضا کرده‌اند و به کشورهای تحت آسیب نام برده می‌شوند، این تعریف به طور کامل سازگار نیست. حتی برای هدایت تشکیلات جایی که در جوامع بین‌المللی به عنوان جرایم سازمان یافته تلقی می‌شود. تعریف جامع تری برای بررسی جرایم سازمان یافته فراملی در نظر گرفته می‌شود، جایی که تمام جرایم سازمان یافته را وقتی بعدی فراتر از مرزهای آن کشور پیدا کند، در بر می‌گیرد.

دهد و می‌تواند قوانینی را که با منافع سازمان مجرمانه در تضاد است حذف نموده یا جهت پیشبرد امور خود و قانونی جلوه دادن آن، قوانین مورد نظر خود را به تصویب برساند و از این راه قدرت سیاسی و اجرایی را به دست آورد. اگر چه هدف اساسی جرم سازمان یافته کسب منافع اقتصادی است اما از پشتوانه قدرت اقتصادی می‌تواند در قدرت سیاسی نفوذ کرده یا با همسو کردن کردن مدیران اجرایی جامعه نقش خود را برجسته نماید و اهداف خود را با ارائه طرح‌های خاص اقتصادی، یا فرهنگی و اجتماعی پیاده سازد که عملاً در دراز مدت جامعه را تهدید می‌نماید. بر این اساس این مقاله تلاش می‌کند تا تاثیر جرایم سازمان یافته بر امنیت را مورد بررسی قرار دهد و همچنین روش‌شناسی جرایم سازمان یافته در جوامعی که وابستگی‌های عمیق به جرم سازمان یافته و وجود دارد را مورد واکاوی قرار می‌دهد.

مبانی نظری

جرم سازمان یافته با اهداف خاصی توسط سازمان‌های مجرمانه ارتکاب می‌یابد و آثار و حشمتناکی را در جامعه برجا می‌گذارد. جرایم سازمان یافته پدیده‌ای چند بعدی است و طیف خطرناک بودن آن گسترده است. اثرات جرایم سازمان یافته در اقتصاد و امنیت مشهود است (ورث^۱، ۱۵، ۲۰: ۷). مجرمین این حوزه معمولاً از تمام امکانات و شرایط لازم برای بهره‌مندی و منافع خود سود می‌برند. این جرم دائماً در حال تغییر است. زیرا تجارب و دانش از فرد به گروه و از گروه به سازمان و شبکه در حال انتقال و جابجایی است. مجرمین این حوزه علاوه بر این که به جرم نگاه اقتصادی دارند ولی هرگاه لازم باشد از توان و پشتوانه اقتصادی این جرم برای مقاصد همچون سهیم شدن در قدرت بهره می‌گیرند و یا به نوعی امنیت جامعه را نشانه می‌گیرد. به طوری که سرپرست سابق اف بی آی لوئیس جی. فری در تعریف جرایم سازمان یافته آن را به عنوان تهدید اصلی برای امنیت ملی هدف قرار داد و آن را به عنوان «توطئه جنایی ادامه‌دار با ساختار سازمانی ثابت، توطئه‌ای جلورونده با ترس و فساد» تعریف می‌کند. نظریه اتحاد به مشارکت سازمانی مربوط می‌شود و معمولاً آن را اتحاد سازمانی می‌نامند. همچنین آن را یکی از ویژگی‌های سازمان‌های تبهکاری دانسته‌اند. مشارکت ممکن است خطرناک‌تری باشد. مفاد قرارداد را کاهش دهد. در مشارکت‌ها، اعتماد عامل حیاتی موفقیت یک سازمان مجرمانه است. چهار نوع اعتماد را در جرایم سازمان یافته شناسایی کرده‌اند؛ نخست اعتماد فردی که به طور

ویژه به رفتار مورد توافق یک فرد مربوط می شود؛ دوم، اعتماد مبتنی بر حسن شهرت که بر اساس نظرات مردم درباره افراد معتمد شکل گرفته است. این نوع اعتماد به جریان اطلاعات وابسته است. اطلاعات ممکن است در فضایی غیر قانونی، مانند سیستم شایعه پراکنی پنهان، منتشر شود؛ وابسته است (یوتسشاک، ۱۳۹۴: ۹).

جرائم سازمان یافته دارای اوصاف کلی زیر هستند:

۱. فعالیت مبتنی بر توطئه و مستلزم هماهنگی تعدادی از افراد در برنامه ریزی و اجرای اعمال غیر قانونی یا انجام اهداف ظاهراً قانونی با ابزارهای غیر قانونی است. در جرائم سازمان یافته معمولاً سلسله مراتب و رده بندی بین افراد وجود دارد.

۲. هدف اصلی جرائم سازمان یافته سودآوری اقتصادی است.

۳. جرائم سازمان یافته با فعالیت های پیچیده دیگری مثل پولشویی و اشتغال به تجارت ها و کلاهبرداری های مرتبط با جرم اصلی همراه است.

۴. جرائم سازمان یافته با تاکتیک های تهاجمی مثل ارعاب، خشونت یا اقداماتی مثل رشوه خواری همراه است.

در سازمان های مجرمانه واکنشی جدی علیه توطئه علیه گروه صورت می گیرد. هر نوع انحراف از قوانین سازمان پاسخی سریع به صورت کاهش رتبه تا مرگ فرد منحرف شده دریافت می کند (سیگل، ۱۳۹۴: ۶۹۷).

نظریه شبکه ها: نظریه شبکه ها استدلال می کند که در بررسی جرایم بین المللی معمولاً مشخص می شود شبکه ها رسانه هایی هستند که افراد و گروه ها از طریق آن ها در دو سطح محلی و جهانی تردد می کنند. بر طبق نظریه شبکه ها مشخصات یک شبکه متاثر از محیط خارجی است زمانی که یک سازمان برای اعضا ارزشمندتر شود و افراد بیشتری به آن بپیوندند و از آن سود ببرند مشخصات خود را نشان می دهد. بهترین نمونه آن در حوزه فناوری تلفن است که ارزش آن برای مشترکان تلفن با توجه به تعداد مشترکان شبکه که می توانند با آن ها صحبت کنند و از آن ها خدمات بگیرند بطور چشمگیری افزایش می یابد (یوتسشاک، ۱۳۹۴: ۱۵).

روش تحقیق

پژوهش حاضر بر مبنای هدف از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت و روش توصیفی تحلیلی

می‌باشد. به منظور مروری بر ادبیات از منابع کتابها، مقالات معتبر استفاده شده است. این مقاله مروری بر نظریات و اقدامات در راستای جرایم سازمان‌یافته زمینه‌ساز تهدید امنیت اقتصادی و اجتماعی تنظیم شده است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به ماهیت داده‌ها از یک سو و اهداف از سوی دیگر با کمک تحلیل عامل استفاده شده است. در مقاله حاضر سعی می‌شود با بررسی دیدگاه‌های صاحب نظران و بعد از شناسایی مفاهیم اصلی و دستیابی به مقولات اصلی و برقراری ارتباط میان آن با تحلیل‌ها در قالب مدلی فرضی ارائه شده است. محور اصلی تحقیق عبارت است از: جرایم سازمان‌یافته زمینه‌ساز تهدید امنیت اقتصادی و اجتماعی است.

چگونگی نفوذ سازمانهای جنایی

امروزه دیگر قدرت در تعداد گردان‌هایی نیست که قبل از روز به صف می‌شوند یا در تعداد کارکنانی که تحت امر ما هستند بلکه در توانایی و قابلیت نفوذ به قلب نظام‌هایی است که دیگر موانعی برای محافظت از خود ندارند، تا بتوان ثروت‌های آنان را بیرون کشید یا قدرت آنها را به دست گرفت. نفوذ به یک شبکه اطلاعاتی راهبرد نظامی، دستاوردهای بیشتری دارد تا بمباران گسترده ولی کور یک پایگاه صنعتی، چرا که این عمل به یکباره شیوه‌های دفاعی دشمن را نابود می‌سازد. در مورد تهدیدات جنایی نیز مسئله چنین است. ما امروزه بیشتر به سازمان‌های جنایی جهش یافته، غیر متمرکز، متحرک و انعطاف‌پذیر مظنون هستیم، سازمان‌هایی که از این پس، چنان در بافت اقتصادی و جامعه روکش و پوشیده شده که به زحمت می‌توان آن را باز شناخت. قدرت آنان جهانی ولی فعالیتشان محلی است، آنها قوی هستند چرا که همه جا حضور دارند و وقتی که نمی‌توانیم آنان را در جای خاصی ببینیم، آسیب‌ناپذیر تر می‌شوند (میارد و همکاران، ۱۳۸۲).

روش‌های مجرمین سازمان یافته

فعالیت‌های مجرمانه‌ای که توسط مجرمین سازمان یافته صورت می‌گیرد موارد بی شمار است. چرا که هر کجا سودی باشد می‌توان عناصر سازمان جرم را در آنجا یافت. لذا به طور کلی مجرمین سازمان یافته، پیچیده ترین عملیات مجرمانه‌ای را رهبری و هدایت می‌کنند. ضمن اینکه مجرمین این حوزه رشد و ترقی خود در داخل یک کشور ادامه می‌دهند، اما عملیات در خارج از

مرزهای کشور انجام می دهند که می توان هر یک را به طور جداگانه تشریح کرد (ر.ک بیابانی و مظفری، ۱۳۹۲: ۴۰).

۱. نفوذ شدید^۱: در این روش، با هدف مشخص و روشن تشکیل یک نیروی تبهکاری برتر و مسلط را در سیستم نفوذ می دهند و آنها را با نیروهای تبهکاری محلی ملحق و هماهنگ می نمایند.
۲. نفوذ آرام^۲: در این روش، آنان بطور عمده به دلیل تهدیدی که از ناحیه عوامل پلیس مطرح بوده و یا به علت وجود دلیل یا موقعیتی که ممکن است فشار روی آنان بیشتر شود، ظرافت های بیشتری را به کار می بندند.
۳. عملیات خدماتی^۳: در این روش، آنان خدمات تبهکارانه مهم، اعم از پول شویی یا ترور را، برای حذف سایر رقبا تبهکار انجام می دهند. این گروه های تبهکار، به منظور فلج کردن بخش های مهم اقتصادی تسلط پیدا می کنند.

شیوه های مجرمین سازمان یافته

مجرمین این حوزه در قالب بازار سیاه، به فعالیت های خرید، فروش، قیمت گذاری و مقدار کالا، بنا به دلایلی که منافع گردانندگان آن حکم می کند نمی تواند از قوانین بازارهای رسمی تبعیت کند. این بازارها از یک ساختار سازمان یافته تبعیت می کنند و ابزارهای مختلفی را برای بقای خود به کار می گیرند. این ابزارها عمدتاً عبارتند از:

۱. شیوه های انبارداری، پنهان کاری و ذخیره سازی برای کالاهای مصرفی کشش پذیر و یا مواد اولیه ساختمان.
۲. بحران سازی در امر تولید از طریق کاهش ظرفیت تولید با هدف افزایش قیمت و یا دریافت یارانه های بیشتر از دولت؛ تقلب در امر تولید از طریق عدم رعایت استانداردها، ذخیره سازی های تقلبی، به کارگیری بر چسب های نادرست و ...
۳. ایجاد کمیابی مصنوعی در بازار به منظور منحرف کردن افکار عمومی و دریافت رانت های مختلف از نظام اقتصادی حاکم بر بازار.
۴. مبادرت کردن به فعالیت های غیر قانونی مانند سفته بازی، قمار، ایجاد فضاهای نامناسب در

-
1. Hard Penetration
 2. Sort Penetration
 3. Service Penetration

بازار بورس، پرداخت رشوه به صورت ارزهای خارجی، صدور مجوزهای غیر قانونی و مدارک جعلی، انتقال مالکیت‌های نادرست و...

۵. قاچاق کالا و تجارت بین‌المللی بر مبنای مدارک جعلی یا غیر معتبر (عبیری، ۱۳۸۷: ۵۶). هر چند شیوه‌های این دسته از مجرمان را می‌توان در قالب اقتصاد غیر رسمی سفید، سیا و خاکستری بهره می‌برند تقسیم نمود:

۱. اقتصاد غیر رسمی سفید^۱: بخش سفید اقتصاد غیر رسمی از فعالیت‌هایی تشکیل شده که در آن سود به خودی خود از همه نظر قانونی و مشروع تلقی می‌شود، با این حال این سود از مالیات حفظ می‌شود، یا با اقدامات مالی (حسابداری) خلاقانه و شبهه‌ناک با فرم‌های مختلف بهره‌گنی می‌شود. انواع فرم‌های مختلف فرار سرمایه بهترین مثال آن است. این بخش تا حدی شبیه چیزی است که هنری و سیلز^۲ آن را «فعالیت اقتصادی غیر رسمی غیر مجاز»^۳ نام می‌نهند، یعنی فعالیت‌هایی با هدف «دور زدن قوانین و فرایندها که معمولاً با استفاده از پول انجام نمی‌شوند بلکه از مساعدت‌ها، امتیازات و مزایا به‌عنوان وسیله مبادله استفاده می‌کنند. این فعالیت‌ها انگل‌وار یا غیر قانونی نیستند اما جزء رسمی خط‌مشی یا روش‌های یک سازمان نیز محسوب نمی‌شوند» (ادلباچر و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۳-۵۱).

۲. اقتصاد غیر رسمی خاکستری^۴: بخش خاکستری شامل فعالیت‌های قانونی می‌شود، اما فعالیت‌هایی که به صورت غیر رسمی انجام یا هزینه آن به صورت محرمانه پرداخت می‌شود. همچنین فعالیت‌هایی را شامل می‌شود که مطابق با قانون کار نیست این گسترده‌ترین دسته است و بی‌قانون‌ترین فعالیت‌های اقتصادی در این دسته قرار می‌گیرند (ادلباچر و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۳).

۳. اقتصاد غیر رسمی سیاه^۵: بخش سیاه را می‌توان به ساده‌ترین شکل همان بخش از اقتصاد غیر رسمی تعریف کرد که محققان آن را اقتصاد مجرمانه^۶ می‌نامند. برخی تجارت

1. The White Informal Economy
2. Henry and Sills (2006)
3. informal unofficial economic activity
4. The Gray Informal Economy
5. The Black Informal Economy
6. criminal economy

غیرقانونی را به سه قسمت تقسیم می کنند: عمدتاً تجارت کالاها و خدمات ممنوعه (مواد مخدر، اسلحه، فحشا)، تجارت کالاهای قانونی که به خاطر فرار مالیاتی عمدی یا نپرداختن دیون به صورت غیرقانونی انجام می شود، و تجارت با استفاده از روش های غیرقانونی برای به دست آوردن برخی مزیت های رقابتی یا با سودآوری از فروش، حمل و دیگر معاملات غیرواقعی (که عمدتاً شامل روش های مختلف فرار مالیاتی، کلاهبرداری چرخ فلکی^۱ و معامله با خودی^۲ می شود). همه این ها مشابه بخشی از اقتصاد غیررسمی است. گرچه شاید سود و فعالیت حاصل از اقتصاد غیررسمی سیاه از تمام سه بخش اقتصاد غیررسمی پنهان مانده باشد، اما هنوز بر اقتصاد رسمی اثرگذار است (ادلباچر و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۵-۵۴).

خصوصیات مجرمین سازمان یافته

جان هورگان و الکس اشמיד (۲۰۰۹) اعتقاد دارند خصوصیات مجرمین سازمان یافته را می توان بر اساس موارد زیر برشمرد:

۱. بازیگران جرایم سازمان یافته ذاتاً محافظه کار هستند: آنها تمایل به مقاومت در برابر تحولات سیاسی و جستجوی شرایط نظم و ثبات دارند که برای فعالیتهای اقتصادی آنها پربازده تر است.
۲. انگیزه غالب گروه جنایی تهیه و تدارک مصالح شخصی یا نیمه عمومی است؛ به نحوی که فواید کار در میان اعضای اصلی گروه تقسیم می شود.
۳. یک گروه جنایی بنا به ماهیت خود، پنهان کار بوده و تلاش می کند در سطح عمیق تری از دستگاه های دولتی فعالیت کند. جلب توجه عموم جامعه جزو انگیزه های اصلی آنها نیست.^۲

۱. Carusel fraud. در این روش کلاهبرداران کالاها را بدون ارزش افزوده از کشورهای دیگر وارد می کنند، سپس آن کالاها را به خریداران داخلی می فروشند و ارزش افزوده را از آنها دریافت می کنند. سپس فروشنده بدون پرداخت مالیات به دولت ناپدید می شود.

۲. Insider trading: دادوستد با شخصی که به اطلاعاتی دسترسی دارد که در اختیار عموم نیست و این اطلاعات محرمانه را به صورت امتیازی برای خود در معامله مورد استفاده قرار می دهد.

۳. بر عکس تروریست ها هستند. زیرا تروریست وقتی انفجاری را انجام می دهد، صفحات تلویزیون، روزنامه و رادیو را به خود اختصاص می دهد.

۴. یک گروه جرایم سازمان یافته پیشرفته ترجیح می‌دهد که با رشوه و تهدید به تشکیلات سیاسی نفوذ کرده و درون آن فعالیت نماید. بدین ترتیب، این نوع گروه‌ها تا مادامی که هدف مستقیم دولت قرار نگیرند، همانند هر نوع فعالیت تجاری دیگر سعی در بهبود وضع موجود دارند.

۵. فعالیت‌های مرتبط با جرایم سازمان یافته تنها بخش‌های مشخصی را که اغلب در حاشیه جامعه قرار دارند مورد هدف قرار می‌دهد (کانتر، ۲۰۰۹).

علل گرایش به جرم سازمان یافته

علل گرایش را می‌توان در سود زیاد، خطر دستگیری کم خلاصه کرد اما می‌توان در دو بند اساسی آن را تبیین نمود. اول: مجرمان این حوزه کمتر شناخته شده و معروف هستند عمده مجرمان این حوزه در شهرهای بزرگ با پتانسیل بیشتری برای ارتکاب جرم دارند چرخه جرم در شهرهای بزرگ‌تر بیشتر می‌باشد. این امر به دلیل تمرکز بیشتر افراد ثروتمند است که فرصت‌های بیشتری را برای انجام جرم‌های مختلف فراهم می‌سازند و بازار بزرگتری از فروش کالاهای وجود دارد. دوم: شانس دستگیری مجرمان کمتر است؛ پلیس و قوه قضائیه بایستی انرژی بیشتری صرف کنند در نتیجه نیروی بیشتری برای دستگیری می‌طلبند. همچنین برای هماهنگی با سازمان‌ها زمان بیشتری باید صرف شود (ر.ک تیبایجو، ۱۳۹۴: ۳۷). پنگ وانگ (۲۰۱۳) در مقاله‌ای تحت عنوان «خطر افزایش جرایم سازمان یافته چینی» اعلام می‌نماید: ظهور مجدد جرایم سازمان یافته همراه با وجود به حاشیه رانده شدن و افزایش فقر در سه گروه جدید در شهرها شده است: کارگران از کار کنار گذاشته شده، روستاییان مهاجر و «فقر جدید شهری». اگر چه گسترش اقتصادی منجر به گسترش سریع شهرنشینی شده، این فرایند با زیرساخت‌های عمومی و اجتماعی موثر اقدامات رفاهی همراه نبود. علاوه بر این، رنسانس اقتصادی با ظهور مجدد قابل توجه نابرابری همراه بوده است. در چنین شرایط نامطلوب، مردم محروم از منابع اغلب به بهره برداری از جرایم زیرزمینی متوسل می‌شوند، و به دنبال فرصت در بازار سیاه برای کالاهای غیرقانونی هستند.

علل عدم کشف جرایم سازمان یافته

چرا جرایم سازمان یافته کمتر از سایر جرایم کشف و خنثی می‌شود؟ پاسخ دادن به این سوال کمی پیچیده و مشکل است. سازمان دادن مجرمان در قالب دسته و باند، اولین گامی است برای

تشکیل یک سازمان مجرمانه. گام بعدی زمانی برداشته می شود که باندها با هم متحد شوند و با یکدیگر همکاری کنند. اینگونه سازمان ها می توانند بسیار قدرتمند شوند و از آن جهتی که افراد زیادی با هم کار می کنند، پلیس جرم ارتكابی توسط آنان را با دشواری می تواند رهگیری و نابود کند (ر.ک بنسون، ۱۳۹۰: ۱۴).

علل رشد جرایم سازمان یافته

رشد جرایم سازمان یافته دو دلیل عمده دارد یکی سیستم اقتصاد بیمار گونه و ضعیف، دوم حضور گروه های تبهکاری. در ارکان و واحدهای سازمانی و اداری یک حکومت از مهمترین و مورد انتظارترین ابعاد یک جامعه ای است که با سازمان های تبهکاری قبضه شده است. دولتی که به هر دلیلی داخل بحران است قادر به انجام وظایف پایه ای و ابتدایی خود همانند حفظ قانون و نظم، تضمین یک اقتصاد بی آلیش و مناسب و حل مناقشات نیست. یک دولت استبدادی فرصتی برای جایگزین هایی جهت قانون و ضابطه را ایجاد می نماید. شبکه ها و قواعد غیر رسمی ظهور می یابند و در نهایت کارآمدتر از هر شیوه حکومتی دیگری می شوند و شبکه ها قانون گذاری، اعمال قانون و حتی سیستم های قضایی غیررسمی را تامین می نمایند. نتیجه دوم یک دولت ناکارآمد فقدان اعتماد، علاقه، اطمینان و تمیز دادن توسط عوام می باشد. وقتی که مردم اعتمادشان به یک حکومت را در نتیجه نارسایی های حکومت از دست می دهند، آنها ناگزیر در جستجوی نظم و رهبری در دیگر سازمان ها هستند که ممکن است قانونی و یا کاملا غیرقانونی باشد. شکست ها و یاس های پیاپی توسط قدرت های حاکم می تواند منجر به واکنش شدید رقیب ستیزه گر در برابر قانون حکومتی و حتی اشوبگری که متمایل به قوانین دولتی نیست، بشود. استقلال قدرت بومی شکل گرفته و اغلب قدرت بومی در دستان شبکه های جرایم سازمان یافته است. حکومت ضعیف یا وابسته همچنین ظرفیت کنترل امتیاز انحصاری خشونت را ندارد (کوریدی^۱، ۲۰۰۷: ۶).

تقسیم بندی مجرمین جرایم سازمان یافته

وجه مشترک مجرمین جرایم سازمان یافته، همانند جرایم اقتصادی است؛ ضریب هوشی بالا و مقبولیت اجتماعی ظاهری آنها است. از نظر علم جرم شناسی برخلاف مجرمین جرایم خشونت بار

که از ظرفیت جنایی بالا و قابلیت انطباق اجتماعی پایین برخوردار هستند؛ این قبیل افراد ظرفیت جنایی بالا و قابلیت انطباق اجتماعی بالا را توأمان دارا بوده و در قالب مجرمین یقه‌سفید^۱ جای می‌گیرند. با این مقدمه می‌توان مجرمین جرایم سازمان‌یافته را به‌صورت زیر تقسیم بندی کرد. دسته اول: سیاستمدارانی که به دلیل داشتن موقعیت‌های مهم و تعیین کننده از نفوذ قابل توجهی در دستگاه‌های اجرایی برخوردارند؛ این دسته ممکن است دارای جایگاه سازمانی در دولت نباشند. گاهی وابستگان این افراد با سوءاستفاده از موقعیت و جایگاه آنها مرتکب مفاسد اقتصادی می‌شوند.

دسته دوم: مدیران عالی‌رتبه دولت و سایر نهادهای حکومتی که به دلیل داشتن موقعیت بالای اداری، نقش ممتازی در صدور مجوزها و یا موافقت با اعطای تسهیلات و یا واگذاری پروژه‌ها و یا اتخاذ تصمیمات نظارتی و قضایی دارند.

دسته سوم: مدیران میانی، عملیاتی و کارشناسی دستگاه‌های اجرایی که کمتر همراه با عزل و نصب مدیران عالی‌رتبه جابه‌جا می‌شوند. این دسته به دلیل سابقه طولانی خدمت به‌طور معمول با اکثر طرف‌های ذی‌نفع آشنایی داشته و به‌علت برخوردار بودن از موقعیت کارشناسی به‌طور غیرمستقیم نقش تعیین کننده‌ای در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها دارند.

دسته چهارم: کارمندان جزء که در تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌ها نقش کمی دارند و به‌طور معمول به‌علت پایین بودن بیش از حد حقوق و مزایا مرتکب فساد بسیار خرد می‌شوند.

دسته پنجم: اشخاصی هستند که در یک مقطع زمانی در استخدام سازمان‌های دولتی بوده‌اند؛ ولی در زمان ارتکاب فساد هیچ‌گونه رابطه استخدامی با دولت ندارند.

دسته ششم: اشخاصی که جایگاه سیاسی و اداری ندارند و به‌طور کامل در قلمرو بخش خصوصی قرار می‌گیرند؛ ولی بعضاً با پرداخت رشوه به گروه‌های قبلی مرتکب مفاسد و جرایم اقتصادی شده و یا با تعرض به اموال و مالکیت خصوصی بخش وسیعی از افراد جامعه، باعث اضرار به منافع ملی می‌شوند (ر.ک اعظمی مقدم، ۱۳۹۴: ۱۴۸).

خطر جرایم سازمان‌یافته

گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۲ در مورد کشورهای در معرض خطر در

1. White collar criminales

2. Organisation for Economic Co-operation and Development

سال ۲۰۱۵، جرایم سازمان یافته را به عنوان پدیده‌ای بد و خطرناک توصیف کرده است که به طور خاص تأثیرات معکوسی بر این کشورها دارد اما به طور متناوب در لیست مجموع کشورها بازتاب نمی یابد. بر این اساس گروه گسترش کاری سازمان ملل متحد کاهش منابع مالی و مبارزه با تمام گونه‌های جرایم سازمان یافته به طور خاص را در اهداف توسعه جهانی در برنامه کاری ۲۰۳۰ سازمان ملل در سال ۲۰۱۵ مندرج کرد. بر این اساس ورود تدریجی جرایم سازمان یافته به برنامه‌های توسعه بحث برانگیز است. جدای از تمامی بحث‌های بالا ترسی نیز از سیاست‌های امنیتی کردن توسعه در جامعه وجود دارد. بحث امروزی پیرامون ارتباط این جرایم با مسیر توسعه همانند بحث درباره همکاری‌های نظامی-غیرنظامی در موقعیت‌های متضاد است که قریب به یک دهه مورد بحث است. یک بحث تهاجمی عملی این است که جوامع توسعه یافته باید نسبت به جرایم سازمان یافته عکس‌العمل نشان دهند به این خاطر که در صورت عدم انجام این کار که مسئولین امنیت راهبردی‌ها و تجهیزات خود را با منطق خود تطبیق می‌دهند. اما دلایل مرتبط دیگری نیز برای مقابله با این مشکل و در نظر گرفتن ابزارهایی برای مقابله از دیدگاه توسعه‌ای، وجود دارد.

ارتباط بین جرم سازمان یافته با سیاست و فساد

با توجه به ماهیت پنهانی هر دو مقوله فساد و فعالیت‌های مجرمانه سازمان یافته، به سختی می‌توان اطلاعاتی راجع به میزان فساد قابل انتساب به جرم سازمان یافته به دست آورد. شواهد عینی مبین این مسئله می‌باشند که در بسیاری از کشورها وابستگی‌های بسیار عمیق بین جرم سازمان یافته، سیاست و بخش دولتی موجود است که حتی در مواقع حاد منجر به شکل گیری همکاری دوستانه بین دولت و سازمان‌های بزهکاری می‌شود. سازمان‌های بزهکاری برای بقا و گسترش فعالیت‌هایشان نیازمند همکاری سازمان‌های قانونی دولتی می‌باشند. با این حال ارتباطات قوی بین جرم سازمان یافته و فساد در بخش دولتی را نمایان می‌سازند به طوری که شبکه‌های بزهکاری عمیقاً وابسته به فساد دولتی هستند تا گردش کالاهای قاچاق را تضمین کرده، پول شویی را تسهیل کنند و خطر پیگرد موفق قانونی خود را به حداقل برسانند (چاین، ۲۰۰۸: ۵).

فساد عملاً از گسترش جرایم سازمان یافته حمایت می‌کند، عملیات و فعالیت‌های غیرقانونی

آنان را تسهیل می‌سازد و بسیاری سازمان‌های جنایی فراملی در کشورهای در حال توسعه یا در حال گذار با حکومت‌ها و سازمان‌های دولتی ارتباط تنگاتنگی دارند، فساد فرصت عمل را برای گروه‌های تبهکارانه تحت شرایطی نسبتاً ایمن ایجاد می‌نماید. اما جرایم سازمان‌یافته همچنین می‌توانند از نقاط ضعف سیستم دولتی برای انجام کارهای غیرقانونی بهره‌جویند. به عنوان مثال گروه‌های تبهکاری ممکن است از شبکه‌های فساد استفاده کنند تا به درون سازمان‌های حکومتی نفوذ کرده آنها را خنثی کنند، اسناد جعلی به دست آورند و به سیاست‌گذاری‌ها نفوذ کرده و اجرای قانون را به نفع خود مهار کنند (چاین، ۲۰۰۸: ۷-۸). کاری که پاپلوا اسکوبار در دره مدلین کلمبیا انجام می‌داده است.

نتیجه‌گیری

تهدیدات امنیتی ناشی از جرایم سازمان‌یافته در جامعه از عوامل بسیار مهم هستند. شرایطی که زیرساخت‌های اجتماعی، سیاسی (یا اقتصادی) را تهدید می‌کنند نمی‌توانند به عنوان مشکلات جنایی معمولی در نظر گرفته شوند (گادسن^۱: ۲۰۰۳). بر این اساس جرم سازمان‌یافته در حال توسعه و گسترش است و در آینده عمده جرایم به سمت بانندی و سازمان‌یافتگی حرکت خواهد کرد. به گونه‌ایی که جرم از فرد به گروه منتقل می‌شود؛ چرا که اولاً نقش هر یک از اعضا ناچیز است. دوم اینکه افراد در گمنامی بسر می‌برند. سوم اینکه سهم هر یک از اعضا کلان است. چهارم عمده فعالیت‌های آنها در قالب قانونی است و در نهایت با تمام مفرهای قانونی آشنایی لازم دارند.

جرایم سازمان‌یافته در زمره جرایم مهمی قلمداد می‌گردند که به ویژه طی دو سده اخیر، بحث مقابله با آنها مبتلابه نظام بین‌الملل و غالب نظام‌های حقوقی دنیا قرار گرفته است. این نوع از جرایم به خاطر ویژگی‌هایی که حائز آن می‌باشند، صلح و امنیت جامعه بشری را تحت تأثیر خود قرار داده و این مهم منجر به آن شده تا جامعه جهانی در ابتدای قرن بیست و یکم با ترسیم و اجرای سند مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی (پالرمو)، مجموعه‌ای از اقدامات مقتضی (کنشی و واکنشی) را در راستای مبارزه با این نوع از جرایم تمهید نماید. اما در حال حاضر جرایم سازمان‌یافته در حال رشد و شکوفایی‌اند. این جرم در حلقه‌ای رخ نمی‌دهد و جرمی است که در نتیجه موقعیت‌ها و شرایط اجتماعی مشترک و متفاوت سیستم‌های قانونی، مردم و

1. Godson

نیازهایشان رخ می دهد. این جرم یک حادثه نیست بلکه یک سری نمایش ها و موقعیت هایی است که دامنه وسیعی از بازیگران را در بر می گیرد (ر.ک داس و ایبه، ۱۳۹۱: ۱۸۸). جرایم سازمان یافته به طور کلی یک کودتای خاموش علیه اقتصاد، فرهنگ و... یک کشور به شمار می رود. زیرا هیچ چیز به اندازه جرایم سازمان یافته نمی تواند اقتصاد و منابع زیر زمینی یک کشور را نشان بگذرد. و هر کالایی که به صورت غیر قانونی وارد یک کشور می شود تعطیلی کارخانه ها باعث بیکاری نیروهای فعال کشور می شود. و بیکاری، نیروی فعال را به سوی جرم سوق می دهد. یعنی هر یک درصد آمار بیکاری، یک و نیم درصد به آمار جرم اضافه می شود. و از این بین جرائم سازمان یافته از مهم ترین و خطرناک ترین چالش های هر دولت به شمار می آید که تمام جامعه بین المللی با آن مواجه هستند (بیابانی و سلطانی فر، ۱۳۹۵). به طور کلی جرم سازمان یافته همانند میکروبی است که در فضا پخش است و بدن هایی که ضعیف هستند و تاب مقاومت در برابر آن را ندارند بیشتر آسیب می بینند. چنانچه یک کشور از سیستم های نظارتی قوی برخوردار باشد هیچ مشکلی اقتصادی آن را تهدید نمی کند. اما در یک نگاه دیگر می توان گفت جرایم سازمان یافته همانند بازی دومینو عمل می کند یعنی ابتدا به یک موضوع در جامعه رشد می کند سپس یک به یک محورهای دیگر جامعه را در می نوردد و به نوعی تهدید مستقیم و غیر مستقیم در حوزه اقتصاد و فرهنگ جامعه به حساب می آید. لذا برای مقابله با جرایم سازمان یافته هیچ چیز مهم تر از کسب اطلاعات درجه یک و با ارزش نمی باشد. از طریق اطلاعات مفید می توان با گروه هایی که مرتکب جرایم سازمان یافته می شوند، به طور موفقیت آمیزی مقابله نمود. لذا برای رسیدن به موفقیت و کاهش آسیب های ناشی از جرایم سازمان یافته بایستی سه راهبرد به صورت همزمان تعریف شود (ر.ک بیابانی و عصار، ۱۳۸۸: ۳۲۸).

۱. کاهش فرصت های سودآوری: به این معنی که ما باید میزان تقاضای کالا و خدماتی که توسط مجرمان عرضه می شود کاهش دهیم. همچنین میزان آسیب پذیری جامعه را از حمله جرایم سازمان یافته کم نماییم.

۲. از بین بردن تجارت ها و بازارهای آنها: ما باید فعالیت های مجرمان را با از بین بردن تجارت ها و بازارهایی که آنها فعالیت می کنند، ناسودآور نماییم. به این معنی که کلیه اختیارات و قوانین، مثل اختیارات مالیاتی، اختیاراتی در زمینه کشف اموال نامشروع و اختیاراتمان در زمینه کاهش پول شویی در جامعه استفاده نماییم.

۳. افزایش خطر برای مجرمان: ما باید میزان خطرات شخصی را برای مجرمان بالا ببریم به

ویژه رهبران گروه‌ها را که در جرایم سازمان‌یافته مهره‌های کلیدی محسوب می‌شوند. مورد تعقیب و پیگیری قرار دهیم. همچنین ما باید سیستم‌های قضایی و دادگاه‌ها را طوری اصلاح نماییم که مدارک و شواهدی که از سوی ما ارایه می‌شود را دال بر محکومیت مجرمین جرایم سازمان‌یافته بدانند و برای این مجرمان حکم محکومیت صادر نمایند.

فهرست منابع

۱. ادلباچر، ماکسیمیلیان - دوبوفشک، بوجان و کراتسوسکی، پیتر (۱۳۹۹). فساد، کلاهبرداری، جرائم سازمان یافته و اقتصاد سایه، ترجمه مهدی شهبازی، انتشارات: پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا
۲. اعظمی مقدم، مجید (۱۳۹۴) جرائم اقتصادی، انتشارات کارآگاه.
۳. بنسون، مایکل (۱۳۹۰) تحقیقات جنایی: جرائم سازمان یافته، ترجمه احمد رضا اشرف العقلائی، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی.
۴. بیابانی، غلامحسین و سلطانی فر، محمد (۱۳۹۵). رسانه و جرائم سازمان یافته، انتشارات کارآگاه.
۵. بیابانی، غلامحسین و مظفری، افسانه (۱۳۹۲) جرائم سازمان یافته ملی و فراملی، فصلنامه علمی ترویجی کارآگاه، شماره ۲۴ پاییز.
۶. بیابانی، غلامحسین و عصار، محمد تقی (۱۳۸۸) جرائم فراملی جرائم سازمان یافته و تشکیلاتی، انتشارات پلیس مبارزه با مواد مخدر ناجا.
۷. ترورسون، جرجی اف (۱۳۹۲) تجدید نظر در آگاهی ملی برای یک عصر اطلاعاتی، ترجمه اکبر استرکی.
۸. تیبایجوکا، آنا کاجومولو (۱۳۹۴). سیاست‌های کاهش جرم و خشونت شهری، ترجمه رضاعلی محسنی، انتشارات دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی مازندران.
۹. سیگل، لاری جی (۱۳۹۴) اصول اساسی جرم‌شناسی، ترجمه اکبر وروایی، حمید فاطمی موحد، مهدی مقیمی، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.
۱۰. عبیری، غلامحسین (۱۳۸۷). اخلاق اقتصادی یا اقتصاد اخلاقی؟ (مبارزه با جرائم سازمان یافته)، نشریه بانک و اقتصاد، شماره ۹۲.
۱۱. دانیاله، ویتوریو- مارانی، اوگو (۱۳۹۱) جرم سازمان یافته و سرمایه گذاری مستقیم خارجی (مطالعه موردی ایتالیا)، ترجمه ناصر جواد خانی، فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی، سال دوم شماره ۴.
۱۲. میارد، ژان دو و همکاران (۱۳۸۲) دنیای بی قانون، ترجمه محمود عباسی، انتشارات حقوقی.
۱۳. یوتسشاک، پتر (۱۳۹۴). پلیس و جرائم سازمان یافته (اجرای راهبرد اطلاعاتی)، ترجمه حمید نیکو، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.

14. Coriddi L, Jenna (2007). ORGANIZED CRIME AND ITS ORIGINS: A COMPARATIVE CASE STUDY, A thesis submitted to the faculty of the University of North Carolina at Chapel Hill (2007). 1-12
15. Vorrath , Judith (2015). The risk of organized crime. From the security to the development agenda, SWP Berlin, Organized Crime and Development 7-9
16. agenda, SWP Berlin, Organized Crime and Development 7-9
17. Chene, Marie (2008), U4 Expert Answer 'organised crime and corruption, 1-11
18. Canter, David (2009) The Faces of Terrorism: Multidisciplinary Perspectives, Chapter 7. Terrorism and Organized Crime: A Theoretical Perspective, Published by Wiley-Blackwell.
19. Godson, R. (Ed.). (2003). Menace to Society: Political-criminal Collaboration Around the World. Transaction Publishers.(4-7).
20. Wang, Peng(2013)THE INCREASING THRET OF CHINESE ORGANISED CRIME(NATIONAL, REGIONAL AND INTERNATIONAL PERSPECTIVES),RUSI JORNAL ,AUGUST/ SEPTEMBER, VOL. 158 NO.4 PP.6-18.

